Autor Guste Santini
Petak, 12 Listopad 2001 22:41

Nobelova nagrada za ovu godinu dodjeljena je uglednim ekonomistima za tzv. nesimetričnu informiranost sudinika. Klasičan slučaj imamo na relaciji: kupac – prodavalac. Zdrava logika kazuje da je prodavalac informiraniji od kupca odnosno da njihov presjek skupova ne pokriva njihove raspoložive informacije - u potpunosti. Polazi se od činjenice da prodavalac raspolaže jednim inforamcija a kupac drugim informacijama. Kako ekonomski odnos u sebi sadržava mnoge informacije to je za očekivati da postoji veća ili manja asimetrija raspoloživih informacija. Kod našeg naroda postoji izreka koja (načelno) ovo lijepo interpretira izrekom: roba vrijedi koliko je vrijedna kupcu I cijena ne odražava njezinu stvarnu vrijednost. Uzmimo sajam poljoporivrednih proizvoda na kojima se prodaje stoka. Svi koji su bili prisutni pregovorima o mogućoj kupoprodaji imali su prilike vidjeti koja se argumentacija daje I koje se informacije prikrivaju od strane kupca odnosno prodavca. Dragi čitaoče ako niste bili prisutni takvim pregovorima to Vam svakako preporučam; pregovaranje je vrlo zanimljivo.

Jasno da je problem asimetrije informacija prisuno općenito u ekonomiji. Upravo raspoloživost informacija određuje vjerojatnost donošenja ispravne odluke. Otuda analize nužno prethode dijagnozama odnosno planovima (terapiji) akativnosti u određenom vremenu. Hrvatska je kako znamo ukinula instiuciju planiranja kao nepotrebnu jer, kako neki još i danas smatraju, ona supstiruira tržište i njegovu učinkovitost. U uvjetima objektivne neizvjesnoti odrekli smo se informacija koje su povećavale vjerojatnost događaja ili su to, bar, mogle činiti. To što svako domaćinstvo i privredni entitet analizira – dijagnosticira – planira svoje aktivnosti nikoga tada nije zabrinjavalo. Rezultati su primjereni učinjenom i cijenu ćemo godinama plaćati za propušteno. Naprosto se nijekalo da je plan osnovno sredstvo i instrument ekonomske politike.

Tadašnja je vlast sve što sam izrekao znala; nikako nije moguće otkloniti utisak da se je učinjeno namjerno napravilo kako se ne bi objektivno valoriziralo nasljeđeno (učinjeno) iz prethodnog razdoblja i kako se, stoga, ne bi moralo transformaciju - iz samoupravnog u tržišni model privređivanja - „voditi“ pod uvjetima objektivnih (koliko je to moguće ostvariti u uvjetima ograničenih informacija) spoznaja. O tome sam kao autor ili koautor pisao više puta što čitalac može identificirati na ovim stranicama.

Očito I asimetrija informacija pokazuje da tržište neće nužno vršiti optimalnu alokaciju akumulacije I da je opća ravnoteža tek model koji pokazuje što bi bilo kad bi bilo. Konačno ograničena konkurencija kao interpretacija tržišta nije ekonomistima poznata od jučer. Konačno valja sasvim otvoreno reći da su ekonomski procesi rezultat mnogih varijabli različite ponderabilnosti I da je isključivanje analitičkog instrumentarija jednako gatanju sa primjerenim rezultatima te I takve metode. Čak kad bi djelovala opća teorija ravnoteže ona ne bi mogla odgovoriti na pitanje koja postavlja srednjoročni, da ne kažemo dugoročni, vremenski horizont. Opća teorija ravnoteže nije validna niti kad pretpostavimo linearnost vremena (što je nedopustiva pretpostavka).

Hrvatska bi vlast, stoga, morala preispitati svoju politiku I primjereno svom nalazu definirati svoje buduće ponašanje. Ostaje, tvrdim, obrazac koji će se morati poštivati a može se definirati kao: koncepcija razvoja (ciljevi određeni Ustavom) – strategija razvoja (određena odnosom resursa I ciljeva) – taktika razvoja (ponašanje resursa u vremenu) – operatiavna politika (realizacija donesenih odluka). To je priča koja daje nadu za uspjeh iako nas ne likšava obveze

da platimo cijenu “grijeha propusta” I “grijeha struktura”.